Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
M. Emin Kuntürk
☆
İdarehanesi:
Cemalnadir sokak, No. 4
Ankara cad. - İstanbul

9 AĞUSTOS 1951 PERŞEMBE
Sayı: 6

İşçi HaKKı

HAFTALIK SİYASİ MÜSTAKİL GAZETE

Gelecek Sayıda:
YUNUS ÇİMENTO İŞÇİLERİ ARASINDA ENTERESAN BİR RÖPORTAJ
KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ İŞÇİLERİNİN İSTEKLERİ
AMERİKALI SENDİKACI I. BROWN VE YANILDIĞI NOKTALAR

Perşembe Günleri Çıkar
Başyazarı: Kemal Sülker
Yıl: 1 — Fiyatı 10 kuruş

Hayat Pahalılığına Dayanamıyan İşçiler Ücretlerine Zam İstiyorlar

Bir kısım fabrikalarda Sendikalar vasıtasiyle toplulukla iş ihtilâflarına baş vuruldu...

Pahalılık Karşısında İşçilerimiz

Kemal SÜLKER

Son günlerde sayıları bir hayli artan toplulukla iş ihtilâflarının ifade ettiği mâna şudur:

Ücretler az, fiyatlar yüksek, geçim imkânı çok güç!

Toplulukla iş ihtilâfları çıkararak ücretlere zam istiyen işçiler ilk zamanlarda, İstanbul ve İzmirde görülürken, şimdi yurdun her köşesinde aynı istekleri ve aynı tahkim tüzüğü imkânlarına baş vuranlara rastlamaktayız. Bu da gösteriyor ki, hayat pahalılığı bütün memleketi kaplamıştır ve çalışan insanlar, hayatın bütün ağır yükünü taşıdıkları halde en büyük hisseleri bulunan «nimet»lerden faydalanamamaktadırlar.

«Her nimet bir külfet mukabilidir» dendiği halde bütün kültürlere katlananların bu nimetlerden pek az istifade etmeleri, sosyal adalet ölçülerinin dışında kalindiğini gösterir.

938 yılına nisbetle yüzde 300 üşaşan bir pahalılık karşısında bulunan işçiler o zamandan beri pek az değişen ücretlerle yaşamağa mahkûm bırakılmış gibidir. İşçilerin artan pahalılık nisbetinde zam görmelerini istemek en makûl şare gibi görünürse de bunun yeni bir hayat pahalılığına yol açacağı iddia edilebilir. Bu takdirde fiyatları 938 seviyesine, yani İkinci Cihan Harbi öncesi derecesine düşürmenin sağlanması fikri hatıra gelebilir. Hükûmetin bu başarıyı göstermesine taktip edilegelen dış ve iç politikaların tenqi olacağına şüphe yoktur.

Bu bakımdan Haziran ayında dünyanın üç muhtelif yerinde yapılan ve üç muhtelif karara bağlanan olayları hatırlamamak imkânsızdır.

Bilindiği gibi Türk İşçilerinin de mümeyyiz olarak katıldığı «Hür Sendikalar Birliği»nin İstanbulda, «Dünya Katolik İşçileri Federasyonu» Fransada, «Dünya Sendikalar Federasyonu» da Avusturyada toplanmıştı. Bu üç İşçi teşekküllü de şu sorunun çevabını arıştırdı:

«Ağırlaşan hayat şartları karşısında İşçi sınıfının alım kabiliyeti nasıl yükseltilmelidir?»

Belli ki bütün insanlar ayni derdle, pahalılık belâsı ve İşçi sınıfının sıkıntı içinde kıvranması dâvasiyle meşguldür.

İtalyada yapılan İçtimada demokratik İşçi teşekküllerinin, İçtimaî ve iktisadî gayeleriyle birlikte totalitercî tehlikeye karşı mücadelesini sağlamak İçin müşterek tedbirler alınması kararlaştırıldı. Bu tedbirlerin Batı dünyasiyle Doğu dünyası arasındaki soğuk harbi devam ettirmek ve hattâ gösterdiğimiz gibi ona ağırlaştırdığı.

Fransadaki toplantıda hayat pahalılığı ile mücadele İçin İçtimaî

(Devamı 3 üncü sayfada)

Şehrimizde, Tunçbilekte ve Gaziantepteki zam talepleri ve zammı önleyici garip bir imtihan usûlü

Hayatın gittikçe pahalılaşmasına rağmen İşçi ücretlerinin pek cüz'i miktarda arttırılmış olmasın, İşçi sınıfının yaşama imkânlarını ve geçinme şartlarını gittikçe güçleştirmektedir. Aldıkları düşük ücretlerle geçinemiyen İşçiler yer yer toplulukla İş ihtilâfları çıkarmak zaruretinde kalmışlardır.

Esasen Ticaret Odasının neşrettiği geçim endeksi İşçilerin reel ücretlerinin hiç mesabesinde olduğunu göstermektedir. Yapılan istatistiklere göre: 938 yılının Haziran ayında 113 lira 77 kuruşa geçinen 5 nüfuslu bir aile, bu yıl ayni ayda 356 lira 50 kuruşa orta halli bir hayat sürebilmiştir. Bu, yüzde üç yüzü aşan pahalılığa rağmen ücretlerde yüzde 20 gibi pek cüz'i bir artış olmuştur.

Kâfi gıda alamıyan İşçilerin maruz kaldığı verem, umumî za-

(Sonu 4 ncü sahifede)

Acı haber

2,5 milyonluk yün ipliği ithal edilecek

Ankara (Özel) — Hükûmet 2,5 milyon liralık kamgarn yün ipliği İthaline müsaade etmek İçin teşebbüslere girişmiştir. İplik ithaline müsaade edilirse en azdan 5000 İşçi İş bulamıyacak, Sümerbank ve hususî fabrikalar büyük bir buhranla karşılaşacaklardır.

Debağ ve Deri İşçileri Sendikası üyeleri Sendika binası önünde

Tütün İşçilerinin bir kısmına kanuna aykırı olarak sigorta primi ödetilmek isteniyor... Fakat!..

Prim ödemiyen İşçiler de var!..

Bir kısım tütün İşçileri, süreksiz İşlerde çalıştırıldıkları halde İhtiyarlık sigortasına tâbi tutulmaktadır. Birçok İşçilerden kanuna aykırı olarak prim kesilmektedir.

İmalât kısmında çalışan İşçilerin de bir kısmından prim kesilmekte, bir kısmından da kesilmemektedir. Bu arada Abdi Fuat Aker tütün deposunda İmalât kısmında çalı-

(Devamı 4 sahifede)

Miting yerine Basın Toplantısı

Basın Teknisyenleri Sendikası, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğine bir yazı göndererek

(Devamı 4 sahifede)

İŞİMİZ ÜÇ NALLA BİR ATA KALDI...

Sefaletin sebep olduğu cinayet

Tokat (Özel) — Semerkant mahallesinde bir çocuk babası ve Amasyada amelelik yapan Recep, karısı Naziddeyi bıçaklamak suretiyle öldürmüş ve kaçmıştır. Cinayetin sefalet ve geçimsizlik yüzünden İşlendiği anlaşılmıştır. Firari katil zabıtaca aranmaktadır.

İŞÇİ HAKKI — Her türlü felâketin sebebi İşsizlik ve sefalettir. Zavallı Recep, geçindiremediği karısının açlık İçinde ölmesine tahammül edememiş ve bu kötü cinayeti İşliyerek kendisini de mahvetmiştir. Cinayetler

(Devamı 4. sayfada)

Ayancıkta doktor ve eczane İhtiyacı

Ayancık (Özel) — Devlet Orman İşletmesi Ayancık Kereste Fabrikası İşçileri 5 yıldan beri zam almamışlardır.

Bilhassa doktor ve eczane yokluğu çeşitli istıraplara sebep olmaktadır. Geçen gün Zindan bölgesinde bir İşçinin bacağı kırılmak tehlikesi geçirmiştir. Doktor ve eczane yokluğu yüzünden İşçi İki gün sonsuz acılar İçinde beklemek zorunda kalmıştır. Nihayet hasta Sinop hastanesine gönderilmiştir. — İ.S.

İş Mahkemelerine karşı sabotaj var!..

İşveren temsilcileri mahkemede vazife görmemeğe başladılar

Cumartesi gününden İtibaren şehrimizdeki İki İş mahkemesi çalışamaz ve dâvalara bakamaz hale gelmiştir.

Hâdise şudur:

İş mahkemesinde bir İşçi, bir İşveren, bir de hâkimden ibaret «Hâkimler heyeti»ni teşkil etmektedir. İşçi temsilcileri İşveren hâkimler geçen yıl seçilmiş ve İş mahkemeleri kurulunca İşçi ve İşveren hâkimler celselere İştirâke başlamışlardı. İşçi hâkimlerinden Mehmet İnhanlı ve Seyfi Demirsoy, hiç

(Devamı 4. sayfada)

Sendikalar Birliğinde istifa temayülleri

Birlik üyesi İsmail Kılıç istifa etmenin hayırlı olacağını söylüyor...

Ekmek, simit, un ve unlu mamulât İşçileri Sendikası başkanı Hüseyin Şahin'in bu sendikaya üye yazılamıyacağı vilâyet tarafından İlgili teşekkûle bildirilmiştir. Bu yüzden Hüseyin Şahin'in Sendika Başkanlığından İstifası kararlaşmıştır. Yakında bu sendikanın Genel Kurul toplantısı zarurî görülmüştür.

Diğer tarafdan mezkûr sendika'nın başkan vekili ve İşçi Sendikaları Birliği Yönetim

(Devamı 4. sayfada)

Şişe Cam İşçileri Sendikası Çubuklu Şubesi İşe başladı

Şişe ve Cam İşçileri Sendikasının Çubuklu şubesi yönetim kurulu vazifeye başlamıştır. Başkanlığa Mehmet Göçmen, sekreterliğe Ahmet Demiray, veznedarlığa Ekrem Akdağ, getirilmiştir. Başarılar dileriz, tebrik ederiz.

İsmail Kılıç

DARILMAÇA YOK İstanbulda İşçiler de var!..

Zaman zaman bazı fıkra muharrirleri sorarlar:

— Bu şehirde Belediye var mıdır?..

Bu sorunun cevabını biz vereceek değiliz. Fakat Vali ve Belediye Reisinin mevcut olduğu muhakkaktır. Hem de Profesör Vis Profesörlüğü, Doktorluğu ve sayısız teşekküllerin fahrî başkanlığı ile mevcuttur. Biz İçte bu unvanları bol relse gunü hatırlatmak İstiyoruz:

Bu şehirde İşçiler de vardır. Hem de sayıları bir hayli kabarık olarak.

Bunu hatırlatmaktan maksadımız şudur:

İşçilerin bir mesken dâvaları vardır. Fakat Belediye bununla İlgilenmez. Üstelik çoğu İşçi olan gecekondu sakinlerini tedirgin eder.

İşçiler geç vakit İşten çıkarlar. Fakat Belediye bunu hesaba katmaz. İşçilerin oturduğu mahalleler elektrik İhtiyacıyle yanar tutuşur.

İşçileri evlerine götürecek vasıtalar ayaklarıdır. Fakat bu ayakarın çamura batmadan, gukurda burkulmadan, suda ıslanmadan vazifesini yapmaz. Belediye tarafından düşünülmez. Cibaldeki Hisarallı yolu senelerden beri bataklığı çukurları ve karanlığıyle sürünür.

Kadın İşçiler geceleri de çalışırlar. Sabaha karşı karanlıkta evlerine dönmek İçin bir tek vasıta bulamazlar. Fakat Belediye Spor Sarayındaki eğlencelerinkinden parası bol vatandaşlara hususî otobüs tahsis eder de kadın İşçileri düşünmez.

İşte bütün bunları bildiğimiz İçin hatırlatmak İstiyoruz:

Bu şehirde İşçiler de yaşıyor. Kervansarayda eğlenen beş on milyoner, Yakacık Gazinosunda zevk ve safa süren yüzlerce İtbalât, İhracat tacirî ve komisyoncu. Boğazİçinde dinlenen dünyalığı bol aileler. Adalarda beslenen zenginler Belediyenin hizmetinden memnundurlar, biliyoruz. «Fıkara babanın, «Halk adamı» Valî ve Belediye Başkanı, şu sayıtları yüz binleri aşan İşçileri de biraz hatırlamak zahmetine katlansak yani.

ŞİMŞEK

Sendikaların uğraşacağı iktisadî meselelerin bazıları hakkında notlar...

Yönetim Kurullarına düşen ilk iş kendi kuvvetlerinin miktarını bilmektir

Yazan: M. Emin KANTÜRK

Sendikacıların esas vazifeleri konusu üzerinde ileri sürdüğümüz fikirler (İşçi Hakkı, sayı 1), işçi sınıflarımızın geniş bir ilgisi uyandırdı. Bilhassa sendikaların nelerle uğraşmak zorunda olduklarını da etrafıca izah etmemiş idiydi.

Bugün sendikalarımızın liyakatli elleride bulunduğunu ileri sürmek fazla nükbinlik olur. Esasen Profesör Orhan Tan bir eserinde (Grev Hakkı, İş Mücadelelerinde Yeri ve Ehemmiyeti), bu meselede ye'ni vererek bu yanılgıyı belirtiyor.

«1947 den sonra, memleketimizde yeni işçi sendikaları birçok yeni ve mühil vazifelerle ortaya çıkınca ehil insanlara olan ihtiyaç kendini şiddetle göstermiş oldu. Bugünün en mühim vazifesi yeni aktif âza kazanmak ve bunları sendikacılık hareketleri için talim ve terbiye etmektir... Bizde işçi hareketlerinin sevk ve idaresi itibariyle sendikalarımızın kuvvetli şefiye sahip olduğu maalesef iddia edilemez.

Bu realiteyi böylece kaydettikten sonra sendikacıların uğraşmağa ve halletmeğe mecbur oldukları meseleleri sıralıyalım:

1 — Sendikacılar (Yönetim Kurulunda vazife alanlar) her şeyden önce kuvvetlerinin ne olduğunu ve bu kuvvetlerin ne kadar kıymetini bilmek zorundadır. Yani sendika üyelerinin çalıştıkları iş kolunda kaç işçi var? Ne bunlar şehirler itibariyle nasıl dağılmaktadır. Bu sorulara mümkün olan doğrulukla cevaplandırılmalıdır. Böylece -bilfarz- şehrimizdeki kaç mensucat işçisinin çalıştığı ve bunlar Türkiyede kaç mensucat işçisinin bulunduğu bilinmelidir. Sonra bu işçilerin kaçı sendikaya üye yazılmıştır, üyelerden ne miktarı aidat ödemektedir? Bunlar da tesbit edilmelidir.

Bilhassa işçilerin cinslere ve yaşlara göre miktarı mutlaka kaydlanmalı, bunun neticesi yazma bilenlerinin sayısı tesbit edilmelidir.

Bu malûmat elde edildikten sonra sendika yönetim kurulu mensupları, kendi iş kollarındaki işçilerin en az yüzde 75 ini sendikaya muntazaman aidat veren üyeler haline getirmeğe mümkünse yapmalıdır. Bu suretle sendikanın dayandığı sağlam ve kuvvetli bir kütle elde edilmiş halde sendikacıların mesgul olacağı dâvalar kendiliğinden ortaya çıkmış olur.

2 — Sendikaların üyelerine tahakkuk ettirmekle vazifeli oldukları ilk iş ücretlerinin arttırılması, ikinci iş de çalışma saatlerinin azaltılmasıdır. Bu hususun yönetim kurulu üyeleri kendi iş kollarında çalışan işçilerin mensup oldukları fabrikalarda almakta oldukları ücretleri yeniden ele almalıdır. İşçiaine en az ücret veren fabrikadan başlıyarak kademe kademe yükselmek şartiyle iş ihtiyaçlarını çıkarmalı ve işçiler arasındaki ücret farkını kaldırmalıdır. Bunu müteakip da hayat şartlarının ağırlık derecesine göre üyelerinin en aza orta hali bir hayat seviyesine ulaşmalarını sağlamak için toplu halde mücadeleye başlamalıdır. Kanunların verdiği bütün imkânları ve vasıtaları kullanarak yapılacak bu halkı uğraşılar, işçilerle sendika idareceileri arasındaki itimat ve sevgi bağlarını artırır. Bir yandan ücret artırılmasına doğru gidilirken bir tarafta da iş gününün kısaltılması yolları araştırılmalıdır.

3 — Sendikacılar, üyelerinin sağlığını korumakla de mükelleftir. Bunun içindir ki iş şartlarının hafifletilmesi istenirken iş yerinin sıhhî olması için gerekli tetebbuslara de girişilmelidir. Kanunların emrettiği her türlü kazaya önleyici tedbirlerin uygulanmağa tesbit edilmeli, havalandırma ve gürültü derecesini muhafaza etmesi gibi İşlere yarayan teknik vasıtaların temine önem verilmeli, İşçilerin iş yerine fabrikalar tarafından kaldırılmaya ve barınacak yerlerinin nakil vasıtalarıyle gidip dönmeleri, böylece soğuktan, sıcaktan, tozdan ve zamandan korunmaları sağlanmalıdır. Muayyen hastalıklarının baş gösterdiği zamanlar (grip salgını, çiçek, tifüs) İşçilerin aşılanmaları ve korunucu İlâc almalarına birinci derecede ehemmiyet verilmelidir. Çünkü İşçinin hastalandıktan sonra karşılaştığı güçlüklerin neler olduğu malûmdur. Bu yüzden sendikacılar, üye arkadaşlarının sağlığına azami titizliği göstermeli, İş elbiseleri, eldiven, çizme ve gözlük gibi İkinci derecede İlâcın karşılaşmasını temin etmelidir.

4 — İşçilerin İktisaden kalkındırılmalarıyle birlikte sınıf kültürlerinin de elde edilmesine dikkat gösterilmelidir.

Meşrutiyet yıllarında ücret durumu ve ecnebi patronlar

Ecnebiler sermayelerini memleketimize babalarının hayrı için yatırmıyor. İşçileri sömürerek bire bin kazanmak istiyorlardı...

Yazan TARİHÇİ

Meşrutiyetin ilk günlerinde türlü teşkilât ve grev hareketlerinin müsbet neticesi olarak, her na dar bu hareketlerin yapıldığı sahalarda ücretler az çok fazalaşmışsa da geri kalan sahalarda kıpırdama bile yoktu.

Dünyanın en az ücret alan İşçi sene Osmanlı İşçisi idi. Filvâkî resmî istatistiklere göre 1913 te sanayide İşçi ücret vasatisi 12-14 kuruştu. Umumî vasatî böyle olmasına rağmen ücretler sanayi branşlarına göre hayli başkalık arzediyordu. Hattâ branşların muteferri kollarında da büyük farklar vardı. Gıda sanayiinde vasatî ücret 11,8 kuruş buluyordu. Fakat bu sanayie dahil konserve fabrikalarında 5 kuruşa kadar düşüyordu.

İnşaat sanayiinde vasatî ücret 13,8 kuruştu. Halbuki aynı sanayide çimento fabrikalarında 11,4 kuruşu geçmiyordu. Deri sanayiinde vasatî ücret 13 kuruştu. Mensucat sanayiinde vasatî ücret 6,4 kuruştu. Aynı sanayiden İpek İşliği fabrikalarında ise 4 kuruşa bile varmıyordu. Mathaalarda vasatî ücret 4 kuruştu.

Osmanlı ziraat İşçilerine gelince, onların henüz ücrete çalıştıkarını kabul etmek güçtü! Zira ziraat İşçilerinin ücreti ancak birkaç kuruştu.

Diğer taraftan İşçilerin erkek, kadın ve çocuk olularına göre ücretleri büyük farklar göstermekte idi. Meselâ tütünde erkek İşçi 12 kuruş, kadın İşçi 4, çocuk İşçiler ise 2 kuruş kazanıyorlar.

Ücretlerin miktarı bakımından bu başıbos farklılığın tediye İşlerinde sakatlık ve dalaverelere İmkân vermiyordu. İşyerlerinde muntazam defterler tutulmuyordu. Hesaplar pek İptidaî idi. Öylesine ki İstanbulda 100 İşçi çalıştıran bir müessesede İşçi ücretlerine dair hesapların duvar üstüne tutulduğu görülmüştür.

Meşrutiyet senelerinde ücret bahsinde önemle durulacak noktalardan biri de ecnebi İşletmelerde ücretlerin vaziyetidir. Memlekette hayli mühim bir İşçi kütlesini çalıştıran bu müessesede ücretlerdeki nisbî düşüklük göze batacak bir halde idi.

Bunların arasında meselâ Fransız sermayesine bağlı Rejî İdaresine İşletmelerinde İşçi yevmiyesi vasatî 10 kuruştu geçmiyordu. Çocuk İşçiler ise ancak 2 kuruş alabiliyorlardı.

İngiliz sermayeli halı şirketinde vasatî ücret 3 kuruştu. Şirketin Usaktaki tezgâhlarında İşçilere 2,2 kuruş, İspartada 1,9 kuruş, Sivasta 1,6 kuruş ücret veriliyordu.

Alman sermayeli Anadolu Demiryolu Şirketinde İse ücret vasatisi 7 kuruşu geçmiyordu.

Ecnebi sermayesinin tamamen hâkim olduğu zeitinçe sanayiinde, bu arada İstrkc gıda kollarında İse ücretler 5-6 kuruştu.

Görülüyor ki umumî ücret vasatisine nazaran ecnebi İşletmelerinde çalışan İşçiler aşağı yukarı yarı yarıya az bir ücret alıyorlardı.

Fakat doğrusu şu ecnebi İşletmelerinde ücret durumu hiç de gayrıtabiî addedilemezdi.

Ecnebiler sermayelerini buraya babalarının hayrına yatırmıyı olmazlardı! Elbette ki bire bin kazanmak için gelmişlerdi. Bu uğrunda ise İşçilerde cana, mala, hürriyete kastededururken İşçi sınıfı karşısında bedava çalıştırmak emelinden başka hangi emel taşıyabilirlerdi!

İşçilerin birer ev sahibi olabilmeleri için düşünceler,..

İşçiler kooperatife ayda iki lira vermekle çok iş yapmış olurlar

Yazan: Baha TANSEL

«Hudutlu Sorumlu İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Yapı Kooperatifi»nin bugün cansız bir varlık gibi hareketsiz olduğunu yeniden duyuruyorum. Bu durumdan kurtulmak için düşündüğümüz çareleri belirtmişti ve demiştik ki:

1 — Kooperatif İşçimiyle hemen herhangi bir İşçi bütçesinde 120 metre karelik bir arsa satın alınsın, mütebaki para İle de dört daireli, iki katlı bir apartımanın inşaatına girişilsin.

Eğer bu yapılırsa, binay takip edecek hareketler, kooperatifin büyük bir kuvvet kazanma yarıdır. Bunlar da ileride sıralıyalım.

1 — Bu inşaatın temeli İçerisinde atılmalı, İşçilerce İşçi ile birlikte çalışmalı, İşçilerin ev sahibi olmaya ve kooperatife sahiplenmeye, kooperatife gerekli propaganda yapılmalıdır.

İşçiye denilmelidir ki; kiracı olarak zaten her hayli para dökmüyorsun. Bu gidişle ömrünün sonuna kadar da öderiz. Bugünkü vaziyet devam ederse, İşten çıkarılmaya ve ev sahibi olmaya yacak hale geldiğimiz zaman ev kiramı da ödiyemeyiz. Sokaklara atılırız. İşte bin 6 daireli ev yakında 4 İşçinin malı olacaktır. Siz de kooperatife girinize ve kularına katılınız!

2 — Her kooperatif İşçeli, bir arkadaşı kooperatife İşçilerin sorlamalıdır. Hattâ teklifini kabul etmiyen arkadaşına eski dostluğunu göstermemelidir. Sendika, Yönetim Kurulu kiracı, genel kurul toplantılarında kooperatifin propagandacısı olmalıdır.

3 — Şehrimizde 90 bin sigortalı, tür o kadar de İş Kanunu kapsamına girmiyen İşçi var. Bu İşçilerden elli binı kooperatife iyv olsa ve ayda 2 lira ödese her ay 100.000 lira elde edilmiş olur. Senede bir milyon 200 bin lira eder. Bu para ile birinci sene 200 İşçi ailesi evsahibim kurtuluş. Ev sahibi olanlar kiracı yerine kooperatife kısa bir müddet taksit öder ve ayda verilecek 30 lira ile kooperatif birinci senede 72 bin lira toplamış olur. Bu durumu göre ikinci sene 214, üçüncü sene 225 İşçi ailesi ev sahibi olur. Böylece tamam bedeli ücretli tarafından ödenen bu evlerden tahsil edilecek kira miktarı her ay 19 bin 500 lira eder. Bu para ile her ay 4 İşçi ailesi evsizlikten kurtulur.

4 — Eğer İşçiler iki lira yerine kooperatife ayda 10 lira verirse o vakit beş yılda elde edilecek ev bir senede vücuda getirilmiş olur.

5 — Bu takrirdeki maddede belirtilmiş hususlar tahakkuk edersa o vakit yalnız ev değil, İşçiyi de yapmak imkânı bulunur. Bu yüzden bir İşçiyi ithal malıdır yerine burada İmalât yapılır.

Düşündüğünüz bu noktaları kooperatifin eldi şekilde ele alması İçiferin menfaati icabdır. Hükümetin başarmadığını biz İşçiler başarmağa muvaffak olursak sendikacı İşçilerin itibarı, tezribesi ve cesareti bir hayli artar.

İşçinin kooperatife 10 lira vermesi İçin ücretinin yüksek olması şarttır. Bu bakımdan Sendikalar evvela ücret dâvasını halletmelidir.

Sivas İşçilerinin mesken ihtiyacı

Sivas (Özel) — 949 yılının 18 Mayıs günü kurulan «Endüstri ve Atelyeler İşçileri Sendikası» 5 aylık tatili İşaiyetten sonra yeni bir hızla çalışmalara başlamıştır. Sağlık İktidar zamanında temsilcilerinin tahrik altıdan 26 İşçinin birer ev atelyesine dönmeleri sağlanmıştır.

Sendika, yardımla muhtac 6 İşçiye sosyal yardım fonlarından 185 lira vermiştir. 65 kişiye de borç olarak 667 lira ödenmiştir.

Yönetim kurulu, İşçilere ev teminine uğraşmaktadır. Bu maksatla Belediyeden 84.000 metre karelik bir arsa satın alınacaktır. Yönetim kurulunun çalışmaları İşçilerin asıkda kalmış birçok İşçilerin halline yardım etmektedir.

A.G.

Su İşçileri Sendikası için teşebbüs

Bazı İşçiler, «İstanbul Su İşçileri Sendikası»ndiyle bir sendika kurmağa girişmişlerdir. Bu sendikaya Sular İdaresinde, Feriköy ateliyesinde, İzinlerde, Elmâ bentlerinde, Bakırköy artezyenlerinde çalışan İşçiler İçye olacaktır. Tanınmış İşçilerden Haşim Özmora teşebbüslerine devam etmektedir.

Hukuk Köşesi

Toplanma hürriyeti üzerine

Yazan: Halûk BARUTCUOĞLU (Avukat)

Çukurova İşçi Sendikaları Birliği 22 Temmuz 1951 pazar günü bir anık hava toplantısı yapmak istemiş. Sebep su İşlıma Bakanlığının emriyle Adanada kurulunan mahallî komisyon çırçır İşçileri için günlük asgarî ücreti 200 kuruş olmak tespit etmiş. Bugünkü yaşam şartlarına göre 200 kuruş çok İş pek az bulan Çukurova İşçileriyle birliği bu miktarı protesto etmek için yıllarda mücaraat etmiş. Vilâyet makamından aldıkları cevap aşağıdadır:

«Hakkınızı İçiğlı mercilere yazarak arayabilirsiniz. Mürşamıtınız Tecemmuat Kanunu hükümlerine uymadığından müsaade edilmiyeceğinin bilinmesini rica ederiz.»

Biz yapılması istenen açık hava toplantısının sebepleri, vücuraat yolları üzerinde dağıtılan İşçilerin bir kısmı Adanada atin red edilişi üzerinde, diğer kısmı İstanbul. Evvelâ şunu söylıyelim ki bir İş bir kimsenin bıyıkla bir İşçi toplantıya müsaade etmemesi hürriyeti yokur. Bu İşçilerde elimizde Osmanlılar devrinden kalma iki kanun vardır. Birincisi 27 Mayıs 1325 tarihli İçtimaatı Umumiye, İkincisi İse 3 Mart 1328 tarihini taşıyan Tecemmuat hakkında muvakkat kanundur.

Bizim vürürlükte olan ve vatandaşların toplanma hak ve hürriyetlerini tanzim eden İçtimaatı Umumiye Kanununa göre silâhlı olmamak şartıyle İçtimaat yapmak ve müsaade İstıbtbi dediğidir. İçtimaat kanununun birinci maddesi bunu çok İçtıde ediyor.

«Osmanlılar gayrı müslimlerden olmak üzere umumî İçtimaat aktinde hürdürler. Mevadı atiyeyi münderiç ahkâma riayet edilmek şartıyle ruhsat istihsalinde hacet yoktur.»

Kanımın diğer maddelerinde bu kanunun İçtimaat yapacak olanların yerine getirmeleri İçin edecekleri formalitelerde gösterir. Bu maddelerde 1. ve 2. maddelerinin müsaadelerine dair bir kayıt olmadığı gibi İçtıdarın İçi sıvıyabilecekleri hâlleri ve bunu tedbirler bile dıyor. Bu mülmüştür. Meselâ: Üçüncü maddeye göre sadece ihbar mahallerini tanıyan kanun, müsaade yerlerine müracaatla verilmesi mühabber alınacaktır. Burada İçtıdıhaber aşla müsaade İçtıdayetinde bulunmuş olmaktadır. Bu müsaade mahiyetinde dağıtılan Kanun idari makamlara müşahberi derhal vermemesi İçin vaziyeti tespit eden bir İçtıdayetin varakası tanzim ederek toplantıların yapmaları hakkını tanımıştır.

Ancak, 3 Mart 1328 tarihinde

(Devamı 3 üncü sayfada)

Somada İşçilerden haksız yere fazla para kesiliyor

Postal ve elbise İşlerine bakan memur İşi pazarlığa döktü...

Soma (Özel) — Garp İnşaatları madeni İşletmesinde idare amırı muavini Macit Özdeyle İçerlarasında İş elbisesi ve postal yüzünden İhtilâf çıkmakta- dır. İşten ayrılan İşçiler kumaşı teslim etmesse ücretlen birer lira ödemek mecburiyetindedir. Fakat İşçilerden elbise İçin 13, postal İçin 15 lira kesmek İçin Usta Ustaki tezgâhlarında İçlerinde 2,2 kuruş, İspartada 1,9 kuruş, Sivasta 1,6 kuruş ücret veriliyordu.

Alman sermayeli Anadolu Demiryolu Şirketinde İse ücret vasatisi 7 kuruşu geçmiyordu.

Ecnebi sermayesinin tamamen hâkim olduğu zeitinçe sanayiinde, bu arada İstrkc gıda kollarında İse ücretler 5-6 kuruştu.

Görülüyor ki umumî ücret vasatisine nazaran ecnebi İşletmelerinde çalışan İşçiler aşağı yukarı yarı yarıya az bir ücret alıyorlardı.

Fakat doğrusu şu ecnebi İşletmelerinde ücret durumu hiç de gayrıtabiî addedilemezdi.

Ecnebiler sermayelerini buraya babalarının hayrına yatırmıyı olmazlardı! Elbette ki bire bin kazanmak İçin gelmişlerdi. Bu uğrunda İçtıdarkta cana, mala, hürriyete kastededururken İşçi sınıfı karşısında bedava çalıştırmak emelinden başka hangi emel taşıyabilirlerdi!

Haterlar mısınız?

HÂLÂ ÖYLE MİDİR DERSİNİZ ?

945 te Kartal Çimento Fabrikası İşçilerinden birisi, o zaman gazetelerde şunları anlatmıştı:

— Fabrika taş ocaklarını İster kendi İşletir, İster müteahhide verirdi. Bu sefer kalktı, yalnız ocağı değil, bu ocakta çalışan 80 amelenin de müteahhide devretti. «Ne yapıyorsunuz? Kendiniz gelini! dedik. «Biz sert miyiz? İşçi müteahhide İşler mi? Merede yaşıyorsuz?» dedik. Merede yaşıyacağız? Karşıdaki Belçika mütemekleşmedir!

SICAKTAN BUNALAN İŞÇİLER

948 Hazirammdaki sıcaklar yüzünden Bakırköy bez fabrikasının dokuma dairesinde 6 ve 7 nci kısımlarda çalışan İşçiler bunalmışlardı. İşletme şefi Ekrem Ekem'e İşçiler adına müracaat İçin İzzet Furtun ustayı, hava almak İçin camların açılmasını İstemiş, fakat ret cevabıyle karşılaşmıştı. Bunun üzerine bazı İşçiler havayı alabilmek ve sıcaklardan bunalımmak İçin camları kırmışlar. 16 Hazirammdaki gece ise kırılan birkaç camın yüzünden İzzet Furtun ustanın başına bir hayli İş açılmıştı.

ÖYLE MİSAFİRE BÖYLE EV SAHİBİ

1953 ya İstanbulda İngiliz İşçi Partisi Lideri Makkonald (sonradan Başvekil olmuştur) gelmişti. Kendisine İstanbul Ameleleri Birliğinde bir ziyafet çekildi; ve Birlik başkanı şöyle konuştu:

— Türkiye ameleleri mutedildir, mütidir dediler. Sermayeye İş düşmanı değildir. Ecnebi sermayesinin nâfi olabileceğine kadar...

İşçi Röportajları

Yazan: MUAMMER NAMİ ÖZERKAN

Iztırap İçinde Kıvranan İşçiler: Mahmutpaşalılar

— 3 —

— Mücadele edeceğiz.

— Etmeli.

— Evet edeceğiz, dedi.

— Senelerden beri sindirilip, yıldırılan işçilerimiz, bugün artık haklarını aramanın bir vazife olduğuna inanmaktadırlar, dedim. Dünke kadar içiye şüphe ile bakanlar bugün anlamışlardır ki Hür Türkücünün içinde yabancı emellere hizmet edenler bulunmamalar. Bizim istediğimiz iktisadi seviyemizin, dolayısile memleketimizin kalkınması, mevcut iş düzeninin iyi ıslar bir hale gelmesidir.

— İşçilere gelince diyor, dinle kadar sendikanın hiçbir şey yapamıyacağını zannedenler, bugün sendikaya kendiliğinden üye kayboluyorlar. Üç ay içinde yalnız Mahmutpaşa şubesinin üye adedinin üç misline çıkmış olması bunun güzel bir örneğidir. Toplantıkça ve kuvvetlendikçe daha iyi mücadele etmek imkânlarına sahip olacağız.

Yapılmıs olan işlem gelen işlere ait ile ilgili fikirleri olduğu hakkındaki soruma:

— Çoook, diye cevap verdi. Bak hemen akıldan gelen bazı şeyleri gelişigüzel sıralayayım. Meselâ, Sendikacı arkadaşlarımızdan Ali Kurtuluşun hemen her vesile ile sözünde Cumhuriyet, küçük yaştaki çocukların gece çalışmalarına mani olmak meselesi...

Dünke kadar nüfus siyasetinin hemen hemen bütün gücünü ve ağırlık dâvalarından biri olduğunu ifade edenlerin kulakları çınlasın. Henüz geliştmekte olan vücutlarının ağırlıklarını taşımaktan yorulmuşlar ki, bu yaşta bir toprakta yetişen fidan gibi cılız ve bodur kalduğunu görmek insana dehşet veriyor.

180 kara okmak Filiz Nurullahların neslini biz böyle toprağa gömmüyoruz. Yarının ana ve babaları olan bu gençlerden yetişecek nesilsâ hasta ve iflâtlı olursa bunun mes'uliyetini kime yükleyeceğiz? Acı acı düşünüyoruz.

Veren afeinin önleyebilmek için bir tarafta mücadele edilirken diğer taraftan neslin bu şekilde adeta veremin kucağına atılışı insanın içini titretiyor.

— Zayıflık modası geçeli seneler oldu. Zaruret bugün bilhassa Mahmutpaşalı genç kızları bu modaya uydurıuyor. Yarın bir aile müessesesi kurmağa namzet genç kız ve erkeklerimiz için ağır iş şartları altında her gün bir parça daha sıhhatlerinden kaybolmakte olmaları ne kadar hazindir.

Her kelimesi insanın yüreğine işleyen bu iflade karşısında bahsi değiştirmek istedim. Fakat her dokanışın kangren olmuş yeni bir yaranın deşilmesine sebep oldu.

İsmail Tuğtekin bir an evvel sarılmasına çalıştığı içtimai yaraların teşrihine devam etti.

— Dert bir değil ki, dedi. Hangi cepheden alırsan al. Mahmutpaşalı dertlidir. Yıllardan beri söylenilmesine rağmen en küçük bir salâh emaresi görülmeyişi bize nasıl bir uyuz vaziyet olduğumuzu ifade ediyor.

— Bak, dedi. Üç ay evvel tatbikine başlanan Gelir Vergisi Kanunu bile bizim aleyhimize netice verdi. Eskiden Türkiye'de çalışan arkadaşlarımız yüzde 30 nisbetinde verg. ,eriyorlardı. Bugün bu nisbet yüzde 15 e, hattâ en ağır gecin indirimi dolayısile, yüzde 10 a, yüzde 8 e düşmüştür. Bize gelince: eskiden karneye tâbi tutuluyordık ve ekserimizin vergilerini iş veren ödüyordu. Tabii bu arada poliçe kaydını yaptırmağı da ve geri kaçırınlar vardı. Bugün bizler de Gelir Vergisi Kanununa tabi olmakla, eskiye nazaran 8 ilâ 10 misli vergi ödüyoruz.

Karneye tabi olan işçilerin de mecburi olduğunu söyledim. İsmail:

— Asıl garip olan da bu, dedi.

— Size misal vereyim:

İki arkadaşız. İkimiz de ayni sartlarla iki iş yerinde çalışıyoruz. Birimizin iş yerini esnaf muafiğinden faydalandığı için esnaf vergisine tabi. Yanında çalışan arkadaşımız da karneye tabi tutuluyor, daha az vergi ödüyor. Benim iş yerimdeki bazı işleri olduğu için esnaf muafiğinden faydalanıyor ve Gelir vergisine tabi tutuluyor. Dolayısile ben de Gelir Vergisine tabi tutuluyorum. Şimdi soruyoruz: Benim iş yercimin işleri geniş, karanci büyükse bunda benim ne gücüm var? Ben İş Kanunu gumulüne girmek, onun nisbi de olsa işçilere tanıdığı haklardan faydalanmak istiyorum. Ali Dedeoğlu, İlyas Güzel, Yusuf Oyur, İsmail Tuğtekin ve daha birçok arkadaşların kapı kapı dolaşıp binlerle imza topluyorlarsa ve o zaman henüz birleşmemiş olan ikı mensucat Sendikasının müşterek müracaatlerini hatırladım.

— Bazı dertler, diyor devam etti:

— Bazı işverenler bu vaziyet karşısında vergiyi karşılamak üzere bir iki kuruş zam yaptı. Fakat okurlu İsmail yapmadı, hattâ zam yapan İşverenlere bile tazyik yaptılar.

Hayretle yüzüne baktım.

— Evet, diyor devam ediyor. Fason çalışan bir çok işverenlere yüz verilmemesini, aksi halde iş vermiyecegi Sendikası merkez yönetim kurulu üyesi İsmail Tuğtekin'e Birlik Yönetim kurulu üyelerinden Muzaffer Hereke (Özel) — Hereke fabrikasında işçilerle görüşen bölge çalışma müdür vekiline izleğ, kücük dokuma atelyesinin havalandırma tertibatı olmadığından, gayrı sıhhi şartlar altında çalıştırıldıklarından şikâyet etmişlerdir. Müdür vekili evvelinde verdiği cevap işçileri hayret içinde bırakmıştır. Zira Bölge Çalışma Müdür Vekili bu şikâyetleri kınamada demiştir ki:

x— Eğer fabrika agobun olsaydı derhal emir verip yapıyorduk, fakat Sümerbank milli bir müessesedir. Tahsisat meselesi, para olursa yapar.

Sıcak günlerde işçiler, sıhhi sartları haiz olmayan bu dairede çok sıkıntı çekmektedir. Bu bakımdan bölge müdür vekilinin işçi mümessillerıyle yaptığı toplantıda fabrika müdür muavinlerinin mümessil ınısı işçi şikayetlerinin açıkça belirtilmesine engel olmuştur.

Bölge müdürünün, isveren vekilini himaye etmesini protesto için, işçi mümessillerinin ekseriyeti toplantıyı terkelmiştir.

(M. Ö.)

Pahalılık Karşısında işçilerimiz

(Baştarafdan devam)

ri arttırma yoluna gidilmesi ve grevlere basvurulması uygun görüldü.

Avusturyadaki kongrede ise hükümetlerin yürütülberi harb ekonomisi hayat pahalılığının başlıca sebebi olarak gösterildi ve barış ekonomisinin tatbiki ile dâvanın halledileceği belirtildi.

Görülüyor ki ayrı dâvanın halli için ayrı ayrı yolların tatbiki istenmektedir.

Acaba bizim işçiler, hayat pahalılığını önlemek için ilk iş olarak hangi prensipi savunmalıdırlar?

Öyle sanıyorum ki, bugünkü sendikacılığımız ancak asgari ücret bareminin bütün yurtta yürürlüğe girmesini isteme dâvasını yütebileceğini oturmadık. Gerçekten en lüzumlu iş bir türlü kurulamıyan asgari ücret komisyonlarını faaliyete geçirmeğe çalışmak, Ticaret Odasının hayat endekslini esas tutarak ücret ayarlamasını sağlamaktır. Bunu tahakkuk ettirmek için de mevzuu bahsolan kanunlar kullanmakta tereddüt etmemek lâzımdır. Aksi takdirde sendikalar mevcudiyet sebeplerini unutmuş olacaklardır.

Kemal SÜLKER

Herekede Bölge Çalışma Müdür Vekilini İşçi Mümessilleri protesto ettiler

Şikâyetlerin işveren yanında dinlenmiyeceği aslâ unutu'mamalıdır!

ve kilini himaye etmesini protesto için, işçi mümessillerinin ekseriyeti toplantıyı terkelmiştir.

(M. Ö.)

Sef letin sebep olduğu cinayet

(Baş tarafı 1. sayfada)

rın, hırsızlıkların ve çeşitli suçların önlenmesi için çalışan insanların, ihtiyaçlarını karşılıyacak bir refah seviyesine ulaştırılması lâzımdır. İhtiyaç içinde kıvranan bir bulundukları cürümlerin önlenmesi imkânsızdır ve cinayet işlemek dâvayı haklıetmez.

Candaşla bir arkadaşı da sırf bu veryi farkını istemesi yüzünden şiddetle dövmek suretile bir cinayet çalıştığı iş yerinden on para almadan uzaklaştırılmıştır. Şimdi mahkemenin kararını bekliyen bu arkadaş hakszlığa uğrayan yüzkere arkadaşımızdan biridir.

İsmail Tuğtekin içini dökmekte devam etti:

— Haftada yedi gün çalıştığımız halde asgari geçim indirimini altı gün üzerinden tatbik ederler; hafta tatili kanununa aykırı olarak pazar günleri de çalıştırırlar, günde 12 saat mesai farkı almaksızın çalımsyerler ücret ödemezler, bildikleri zaman iş sartlarını keyiflerine göre değiştiriş ücretleri indirirler. Bütün bunlara rağmen ağzını açıp tek kelime söylediğiniz zaman:

— İstersen çalış, diye kapıyı gösterirler.

Toplanma Hürriyeti Üzerine

(Baş tarafı 2. sayfada)

İçtimaat Kanununa ek olarak muvakkat bir kanun bazar becerememüzat hakkındaki Muvakkat kanun da ayrı günde çıkmıştır. Bunlardan biraz bahsedelim.

Bu kanunlar 1912 senesinde yani memleketin olduğca karışık olduğu Balkan harbi sırasında muvakkat kaydile çıkarılmıştır. İçtimaatı umumiye kanununa ek olarak çıkan tek maddeleri ise sırı yerlerde vukubulacak içtimaatı memleketin huzur ve sükûnunu muhafazaten hükümet men edebilir. Demekte bu gibi hallerde idari makamlara toplantıları daha başlamadan menetmek, yani toplanmaya müsaade etmemek selâhiyetini vermiştir. Fakat esas kanunun mahiyetini değiştiren bu ek kanun 13-6-946 gün ve 4821 sayılı kanunla kaldırılarak toplanabilme hususunda hürriyetleri vatandaşlara iade edilmiş bulunmaktadır.

Muvakkat Tecemmuat Kanunu da 3 Mart 1328 tarihinde çıkmıştır ve kanunun tarifine göre toplantıların dağıtılmasına dair olan Nitekim ikinci madde şöyle başlamaktadır: «Tarıkı ilm üzerinde müsellâh veya gayri müsellâh tecemmü edildiği halde zabıtai adliye sıfatını haiz olan memurinin hükümet.....mahalli içtimaa gelir.....

Bundan şu anlaşılır ki tecemmuat kanunu adesce yapılan ve devam eden toplantılar içindir ve henüz yapılmayan toplantılarla hiçbir alâkası yoktur. Bu vartıyla göre Çukurova işçi sendikaları birliğinin toplantılarına mâni kanunî hiç bir engel yok demektir.

Kanunlardaki bütün bu açıklığa rağmen Seyhan valisinin mahut cevap ve hareketi ıtıah edilmemiştir.

Anayasanın ve diğer kanunların tabsi bir hak olarak tanıdığı toplanma hürriyetini vatandaşlardan esirgediğine göre Vali bey ya kanunu bilmemekte veya vazifesini kötüye kullanmaktadır.

İŞÇİ ARANIYOR

İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüğünden:

(160 dokumacı, vergeli ve tonbak kadına, 15 erkek ve kadın İstik İşçisine, 4 dokumacıyacısına, 2 yirmi senelik usta marangoza ve bir mobilyacı marangoza, 40 arkalıklı hamaa 1 Fransızca ve İngilizceyi iyi bilip konuşan ve okuyup yazan daktilo,a, 2 bulaşıncıyı ve ihtiyaç vardır.

Ehliyetlerin Çağaloğlunda Müdürlüğümüze müracaatleri.

25 ay hizmetçisi kadına ihtiyaç vardır. İstekllerin Beşiktaş Spor Cuğesindeki bürosuna müracaatları.

HİKÂYE

İŞBAŞI

Yazan: Rüştü CEYHAN

Tanyerinde sabaha dair henüz hiç bir belirti yoktu. Hâlâ yıldızlarla dolu bir gok uzanıyor. Bıçkınlıg hoşluğu ile dolmuş içine, harmanlara serilmiş uyuyan ırgatların inlıtleri dış gıcırtıları, sayıklamaları duyulur. Kuvvetli vuzıtlarla dolaşan sıvrisineklerse, yirmi saatlık müthiş dıdınmden sonra bahçıvanı gıtıı uyumakta olan ırgatların tozlu derilerine iğnelerini acı acı batırıyorlardı.

Arada uykulu, yorgun bir kıdır, sıvrisineklerin amansız avradına sağıyor, sonra hart hart kaşınıyordu.

Yirmi iki yaşlarındaki bekçi, harman makinesinin yanında derin elbenğinin icinde uyumakta olan ırgatlarını uyandırdı.

«Hah!» diye sağrayan ırgatbaşı bir mâddet uykulu uykulu bakındıktan sonra, yatağının altından fosforlu saatini aldı, tıraşlıktı gözlerine iyice yanaştırdı. Saat gece yarısından sonra bir buçuğu gösteriyordu.

Irgatbaşı sesli sesli esnedi, gerindi, bir cıgara yakti, cibinliğinin etkelerini toplayıp üstüne attı. Sivrisinekler derhal etrafını almıştı. Söğdü, elyle kovaladı, terkear esnedi, yaşaran gözlerini avuçlarile silerek bir şeyler mırıldandı.

Kırk beş kişilik bir kadroyla çalışması lâzımgelen harman makinesinde, otuz beş kişiyi günde yirmi saat çalıştırıyor, on kişilik farkı cetelse atıyordu amma o da elinde sopa, ırgatların başında durduğu için günde yirmi saat uykusuzluktan harap oluyor, kolay kolay kendini toplıyamıyordu.

Bu varıllerinin orda bir köşe arabası durmuştu. Irgatların saman kahvaltıları olan, siyah siyah, yumruk gibi yumruk gibi somunlar dolu çuvallar indiriyordu.

Irgatbaşı:

x— Halo Şamdin uyandı mı?» diye sordu.

Bekçi:

— Git kendin uyandırdı, dedi, ben yıllıyorum o herifden... Adama dokunamız gibi bakıyor...

Irgatbaşı gülü.

Arkadaşlarının kısacı Şamdin dedikleri Şemsettin, kısa boylu, kalın, fevkalâde kuvvetli biriydi. Çok konuşmazdı. Birdenbire parlar, öğer sayar, kavgaya girişir ve ağzı dolunca ölür gider.

Harman makinesinin en zor yeri olan «Kolukcu» luktaştüne yokta. Hücumla deste taşıyan ırgat kişinin koşar adım iş görüp yoruldukları oluruda da, Halo Şamdin bana mı demezdi. Harman makinesinin ağzında durdukdıkı durur, aşağıdan uzatılan koca koca buğday demetlerini sağlacak bir çabukluklla makinenin doymak bilmeyen ağzından içeri verirdi.

Bütün mevsim, günde yirmi saat çalıştığı, çifte haftalık aldığı halde, beş kuruşu bulunmaz, hafta sonları hesaplarında çoğu sefer borclu çıkardı. Bu hesaplarda borçlu çıkmayan ıgıı yoktu ki... Çünkü ırgatbaşı yeğeni Karamaça Veysel vasitesile ırgatlara vereşiye esrar, afyon satırtır, çay verirdi. Hesabı kumar oynatırdı. Kumar oynayıp, çay, esrar içmeyen, afyon atmayan, ırgatla iş vermedi. Halo Şamdin'i en çok, ırgatları kumara oturttuğu için sever, aksi olduğundan dolayı da onu kıdır gıcırtılarile...

Lâkin Halo Şamdin, afyonla uyutulmuş bir yılan gibi zararsızdı. Emeğinin tam karşılığına ilân kulak asmaz, fırsat bulduka vereşiye kumar oynar, bir makine gibi iş görürdü.

Irgatbaşı yere dağ verip kıvrıldı, da dınıldı. Gözünü tarlanın ta obur ucunda, ıgılık gulunsa sarınmış horlamakta olan Halo Şamdin'in yanına gitti, onu sarstı. Halo Şamdin sarstıkları kanlı korkunç gözlerle ırgatbaşıya baktıktan sonra, gulunsa tekrar sarınıp devrildi, hemen de uykuya geçti.

Irgatbaşı gülerek:

«— Oooo Şamdin! Dikkat tekrar sarstı, Şamdin!» diye sordu. Halo Şamdin, gözlerini ari yumruklarile ağır ağır uğalıyarak doğruldu, sesli esnedi. Aksam üstüne boğduğu çifte kadıgıdı esrar cigarasının dalgası içindeydi hâlâ... Tükrüğü yapışkan bir hal almıştı.

«— Sahat ne ciye?» diye sordu.

Irgatbaşı:

«— Üç bahsam, dedi, üçü».

Halo Şamdin:

«Arrrr!» diye sıçradı. Tarlaya serili İlgilerini aldı, çiçden emilenmişti. Hâlâ dehşetle dişişen sırtına geçirdi. Buğdayın ince kılıklarından sakınmak için, yüzünü, boynunu beizelerle sıkı sıkıya sardı, tez gözlüğünü gözüne taktı, gulunsa onununa yüzünü tutta, harman makinesinin yanına tutta.

Irgatbaşıyla bekçi, tarlaya, harmanlara serili ırgatları tekme, tokat, küfürle uyandırmağa basladılar.

Irgatbaşı boyuna

«— Şamdin ağa bile kalkıtı, kurtlar, kuşlar tüm uyandı, eğle oldu».

Diye söyleniyor, arkadan basıyordu kürüm. Irgatları ise erken kaldırmak ve vaktin gelişinde çalıcı inandırmak için, köy yerlerinde hocalar temin edilerek, esan sabah namazı vakıtinden çok erken kaldırılar.

Harman makinesini çeviren traktörün motörü birdenbire çalışınca, gecenin nemli havasına ekzozdan çıkan mazot kokulu duman yayıldı. Toz içindeki uzun kayış delik deli dönmeğe başladı, makinelerin kulakları yırtan şakırtısı, ekzozlardan bütün sesleri yuttu ve karıncaları hartıtıran otuz ırgat yirmi saat sürecek olan, inan tıkatının ölçütünde bir çalışmaya başladı.

Beden kalınlığında, daha da kalın buğday demetleri omuz, tarda uçurularak harman makinesine götürülüp Halo Şamdine uzatılıyor, harman makinesinin doymak tılmeyen ağzı Bu demetleri yutuyor, altın sarısı bir şu gibi pırıl pırıl buğday kusuyordu.

İşçi ve SPOR

Güreşçi Faik Ağabey Kupası

Doğan Güneş, Akınspor, Çetinspor, Kalespor, Ay-Yıldız takımları rakiplerini mağlûp ettiler

«Güreşçi Faik Ağabey» Kupası müsabamasın 3 üncü haftası 5/8/951 Pazar günü yine Eyüb sahasında devam edilmiştir. İlk maç saat 9 da DOĞAN GÜNEŞ—CAM SPOR arasında yapılmış ve Doğan Güneş 3-2 bir kadro ile Cam Sporu 3-2 mağlûp etmiştir.

İkinci maç saat 11.00 de Akınspor — Bülbüldere arasında oynanmış ve Akınspor güzel bir oyundan sonra 2-1 galip gelmiştir. Bu maçtan sonra 3 üncü maç Yıldıran Spor — Çetin Spor arasında yapılmış, Çetin Spor sahada 3-1 galip ayrılmıştır.

Dördüncü maçı Kalespor — Doğan Yıldız'la yapmış maç 4-0 Kalespor'un lehinde nihayetlenmiştir.

Haftanın son karşılaşması Ay—Yıldız - Balat Kültür Spor arasında olmuştur. Saat 17.00 de başlanan bu maçta ayrılan ve çok güzel bir anlaşma ile Balat Kültürü, birpalyor, Balat Kültür de bütün gayretleri ile topu kaleden uzaklaştırmak istiyorlardı.

İlk inci dakikada Kültür Sporlular bira ağırlığı görüldü. Topu ayaklarında tutmadan sur'atli bir oyun tarzı takibi ediyorlar, fakat Ay—Yıldız'lılar her zamanki açıkları vasıtasile ve uzun pasla oynuyorlar. Akın üzerine akın tazeliyorlar. Bu hâkimiyet hemen tezirini gösterdi. 30 uncu dakikada İsmail geriden aldığı pasla Kültür kalesine kadar inerek gözel bir vuruşla Ay—Yıldız'da ilk gol'ü kazandırmış oldu ve devre 1-0 Kültürün aleyhine bitti.

İkinci devre Ay—Yıldızlılar bir kaç tehlikeli adar geçirdiyse de İbrailin 52 inci dakikada attığı güzel golden sonra Kültür takımının baskısı hafifledi. 59 uncu dakikada Ay—Yıldız bir korner kazandı. Korner İbrahim celti, topu sünülerek kaleye girerken bu yüzde yüz gözü Kültürlüler penaltı ile neticelenmedi. Penaltıyı Ahmet tezi bir vuruşla avuta attı. Bu defa da Ay—Yıldız oldu. Henüz aradan 5 dakika geçmişti ki Ahmet santradan aldığı topu calımıyarak çok güzel bir gol atmış oldu. Bu golün arkasından Mehmet de Ay—Yıldıza son 4 üncü golü kazandırdı. Bu gollerden sonra Kültürlüler de pazıdan bir gol atarak vaziyeti 4-1 yapmaya muvafak oldular ve maç da 4-1 Ay—Yıldızlı galibiyeti ile sona erdi.

Faik KALYONCU
HUSUSİ MAÇ

5 Ağustos 1951 Pazar günü Bozkurt sahasında Olimpiyat Spor—Fener Kültür Spor arasında bir hususi maç yapılmıştır. Bu maçta Olimpiyad Spor'lular şu kadroyla sahada yer aldılar:

Yorgi — Emin, Necati — Atilla, Ahmet, Musa — İhsan, Hasan, Sevef, Reşat, Oktay.

Maç başladığı zaman Olimpiyat'ıların anlamadığı bir oyun tutturarak Fener Kültür kalesini zorlamaya başladığı görülüyorlu. Üstüste yapılan akınlarda Olimpiyat-Spor İhşanın vasitasile 2 gol kazandılar, ve devre 2—0 Olimpiyat'ın galibiyeti ile ayrıldı.

İkinci devre maç çok çetin oluyordu, Fener Kültürün değişik bir kadroyla maça başladığı gözlüyor. İşte bu defa da kadro sayesinde Fener Kültür Sporlular üst üste 3 gol atarak sahadan 3-2 galip ayrıldılar. Bu maçta kuvvetsizlikleri karşısında Olimpiyatlar çok iyi muvaffak olmuşlardır.

Hayat pahalılığına dayanamıyan işçiler ücretlerine zam istiyorlar

(Baş tarafı 1. sayfada)

fiyet ve diğer sosyal hastalıklar da durmadan artmaktadır.

BEYKOZ DERİ FABRİKASI İŞÇİLERİ

Ücretlerin azlığı yüzünden Beykoz Deri ve Kundura işçileri topluluğu iş ihtilâfı çıkarmışlardır. İşçiler, ücretlerine en az %35 zam istemişlerdir. İl Hakem Kurulunun tayin ettiği hayat fahrikada gerekli incelemeyi yapmıştır. Bölge Çalışma Müdürü Bedii Süngütayin da dahil olduğu heyet işçileri zam talebinde haklı bulmuştur. Yapılan soruşturmalara göre 40 saatlik kalifiye bir işçinin saatte 61 kuruş, 15 senelik bir işçinin saatte 37 kuruş olduğu görülmüştür. 14 00 inciin saatte 37 kuruş ücretle işe başladığı ve hâlen işçilerin yüzde seksininin saatte 65 kuruş olduğu ve ayda ellerine geçen paranın ve sigortalı hariç yüz lira civarında olduğu öğrenilmiştir.

DABAG, DERİ İŞÇİLERİNİN İŞ İHTİLÂFI

Dabağ ve deri işçileri Sendikası ilk defa olarak topluluklarla iş ihtilâfı çıkarmak zorunda kalmıştır. Aleko Dulu kösele fabrikasında çalışan 80 işçi sendikaya müracaat etmiş ve ücretlerinin azlığını, geçinemediklerini ileri sürerek işin ihtilâfa dökülmesini istemiştir. Bunun üzerine Sendika, bu fabrikadaki üyelerinden imza toplamağa başlamıştır.

İşçiler bugünkü ücretlerine yüzde 50 zam istemekte-dirler.

VAKKO FABRİKASINDA

Vakko emprime fabrikası işçileri de iş ihtilâfı çıkarmış ve evvelki evvelce isyeren tarafından ödendiği halde şimdi ücretlerinin ödenmesinin kesildiği şikâyet edilmiştir. İşverenler bu ücretlere yüzde 50 zam istemişlerdir. Fakat Vakko fabrikasın-dadır, ücretlerin tesbitinde, iş ihtilâfına gitmemeleri için verdiyi ödemeyi uygun görmüştür.

GABRİYEL GABRİYELOĞLU FABRİKASINDA

G. Gabriyeloğlu fabrikası işçileri de randıman primlerinin ödenmesi ve ücretlerinin azlığı yüzünden iş ihtilâfı çıkarmak için teşebbüslere girmişlerdir. İşçiler ayrıca ücretlerin her hafta verilmesini istemekte-dirler. Çünkü işçiler 25-30 nisbetinde yapılan zamdan sonra isçiler yeni bir ücret düzünne isiyle karşılaşmışlardır. Tekel Genel Müdürlüğü bu defa fazla ücretleri kaldırmağa başlamıştır. Cibali Tütün ve Sigara fabrikası işçilerinin elçileri kısmında çalışanlar hariç hepsinin fazla ücretleri kesilmiştir. Bu arada cumartesi günü ilk defa olarak fabrika saat 13 de paydos etmiş, pazar reyonunda ücretler yüzde 22 / 951 yaz zamı saat 10 da yapılmıştır. Kongre başkanlığına Kemal Yıldız, baskan vekiliğine Ahmet Pehlivan, katipliklere Hilmi Ilgaz ve Dede Tercen seçildikten sonra Sendika Baskanı raporunu okumuştur. Bu arada İş Kanununun aceyl tatmin etmediğini, hükümetin iş başına geçtiği zaman bu gibi aksaklıkların düzeltileceğini vaad ettiğini, bugün muhtelif kadar vaadlarin yerine getirilmediğini, üçünün özbe öz hakkı olan ücretli haftalı tatilli kanununun hâlâ çıkarılmadığını, bu yüzden işçilerin ücretlerinin pazar tatili yaptıklarının acı acı anlatmıştır. Sendika baskan hastalık ve amalık sigortası kanununun hemen tatbik edilmesini, iş mahkemesinin kurulmasını ve asgari ücret komisyonunun bir an evvel faaliyete geçmesini istiyerek sözlerine son vermiştir.

Bundan sonra Avukat Hüseyin Yasancıl söz almış; kanunda bir çok noksanlıklar olduğunu izah etmiştir. Avukat Refik Danış da aile sıtarak Türk işçisinin yakın zamanda atmış olduğu muvaffakiyetli adımlardan bahsederek, kongreye başarı dilemiştir. Müteakiben Sendikanın Hukuk Müşaviri Avukat Hayri Elbeyli Türk işçisinin kazancının ancak kuru ekmeğe kâfi geldiğini, her hangi bir iş davasının mahkemeye intikal ettiği zaman, ücretli avukat tutması söyle dursun, vekâlâmame ekarmıya dahi parası olmadığını, iş kanununun işçileri tatmin etmediğinden bir çok haklarını kaybedildiğini etraflıca anlatmıştır. İşçilerden Hüseyin Gündüz de Gazanmayan bir İşçi Sigortası ağlanlığının kurulmasını istemiştir.

Kongrede Sağmer ve Velpilik fabrikaları işçilerine söz alınan bapılmasa için çalışılmıya son verilmiştir. Yapılan ağ-lıp sonunda Ali Haydar Muhtar başkanlığa, Kemal Yıldız baş-kan vekiliğine, Hilmi Ilgaz kâtipliğe, Hüseyin Gündüz vezne-nedarlığa, Ömer Asan Beşe sayımlığa getirilmiştir. Başarılar dileriz. (A. M. Ö.)

GARP LİNYİTLERİ İŞLETMESİNDE

Tunçbilek (Özel) — İşletmemize hayat pahalılığı karşısında geçinilmesi ve yevmiye ile çalışan İşçilerin zam isteklerine set ümmek için bir intihan usulü kabul edildi. Bunun sebebi bütün isçiler fazla mıkana ile çekmek-tedirler. İmtihan şu şekildedir:

1 — Yevmiyesi 350 kr. tan yukarı olanlar ile ay ara ile imtihana girebilirler.

2 — Kazanılsa dahi prevenimusait olması şartlır, yoksa geçmiş bir ay beklenesi şarttır.

3 — İmtihan hem yazılı, hem amelidir. Alınacak notlar 6 dan yukarı olmalıdır.

Sindi sonuçlarına göre bu derecede olursa olsun yevmiyeye 25 kuruş zam yapılır.

İmtihan seçlecek mümeyyizler tarafından ciddiyetle hazırlanmış sorularla değil, yevmiyeleri'ntimin insaf ve merhametine kalmıştır. Meselâ: Aynı mesilen çalışan bir isçiye 15.00 zam, min kaç metre olduğu sorulur. Diğerine sıcak bir yere kurulacak borunun boyuna kadar hesaplamaya gelder. Bu sorular arasındaki fark kor bir göz farafindan dahi görülür. Gecenlerde bir imtihan sonunda 83 kişiden ancak sekiz kişinin kazanması bu imtihanın gayesini anlatır. Bizce bu imtihan İşçiye zam vermek için değil, zam istekinin kaldırmak gayesiyle ve haki sefere zam için müracaat edeceklerin gözünü korkutmak için ihdas edilmiştir.

Sindi soruyoruz: Develce zam için alınacağı söylenen karar bu mudur? Ve adâlâne olduğunu düşünlerinin 83 kişide 75 kişinin kazanmasını nasıl düşüneceleri nedir? Bunu öğrenmek istiyoruz.

Sendikalar Birliğinde istifa temayülü

(Baş tarafı 1. sayfada)

Kurulu üyelerinden İsmail Kılıç gerek sendikasının, gerekse Birliğin Çalışmalarının tatmin edici olmadığını bildirerek bir arkadaşımıza demiştir ki:

— Sendikalar Birliği içinde işçi dâvaları üzerinde durmayıp da şahıslar üzerinde ileri geri konuşmalar yapmağa mecbur kalmamız üzücü bir şeydir. Bu durum karşısında Birliğin işçi dâvasına hizmet ettiği iddia edilemez. Bence bu ahenksiz çalışmaya devam etmektense toptan istifa etmenizi daha yerinde olur.»

İsmail Kılıç, Elmek, Simit, ün ve unlu mamûlât İşçileri Sendikasının da bir türlü yönetim kurulu toplantısı yapmadığını bildirmiş ve genel kurulun pek yakında toplanması gerektiğini bildirmiştir.

Beykoz Spor

Tanınmış sporcularden Kenan Dinçer, Beykoz-Spor adlı bir spor dergisi çıkarmak için çalışmalara başlamıştır.

İş mahkemesi

(Baş tarafı 1. sayfada)

ara vermeyerek bu yıl da devam ediyordu. İşverenler adına da Sami Beler duruşmalara katılıyordu.

İş mahkemelerinin çok bazıkıs hâksizlıklara uğrayan işçiler lehine verdiği kararlar isyerevlerci memnun etmemiştir. Bunun üzerine isyerenler, iş mahkemesini çalışamaz hale Getirmek yolunu tutmuşlardır. Sami Beler 15 aşağı bir mahkemenin çokluğunu ileri sürerek iş mah kemesinin kaldırılmasını istemiş ve bu sırada İşçiler yedek Atıf İlmen ile, sancak hattada bir vaktinin müsaid olduğunu söylemişler, 4 üncü yedek olan Sefkatı Türkel ise bu hattada iki gün mahkemeye gelebileceğini ileri sürmüştüm Böylece iş mahkemelerinden birisi haftada ancak üç gün dâvalara bakabilecek duruma düşmüştür. Diğer iş mahkemesi ise hiç bir dâvaya bakamıyacak kadar kadrosuz kalmıştır. Bu hal Adâlet Bakanlığına bildirilmiştir. Fakat yüzlerce isçi, sürüncemede kalan dâvalarının bir an önce neticelenmesini beklemektedir.

Tütün işçileri

(Baş tarafı 1. sayfada)

kesilsin, yahut hiçbirimiz ölemiyelim. Bu aykırılık nedenden ileri gelmektedir?»

şan 30 işçiden yalnız 5 inden prim kesilmektedir. İşçiler şunu sormaktadır:

— Ya hepimizden prim Belirtildiğine göre daimi iş yerlerinde çalışan daimi isçiler ihtiyarlık sigortası primi ödemektedirler. Fakat bazı yerler bu primden kurtulmak için hilelere başvurmaktadır. Gerek Sigorta Kurumu, gerekse Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu durumla ilgilenmesi istenmektedir.

İŞÇİ HAKKI
Haftalık Siyasi Müstakil Gazete
Gönderilen yazılar geri verilmez.
Yıllık abonesi 520 kuruş
Altı aylık 260 kuruş
İlan Tarifesi
Başlık 20.00 lira
Resmî ilânların bir santimi 2.00 »
Kongre ilânları 7.50 »
Doğum, nişan, düğün ve ölüm ilânlarından hiçbir ücret alınmaz.
Basıldığı yer: İstanbul, ŞAKA Matbaası

Miting yerine Basın Toplantısı

(Baş tarafı 1. sayfada)

grev kanunu tasarısının bunu gösteriyor. Bu kanunun şekline protesto ve ücretli hafta ve bayram tatillerinde İş Kanununa tâbi olan ve olmıyan işçilere tam yevmiye verilmesini istemek için Beyazıtta bir miting yapılması kararı almıştır. Bu miting Sendikalar Birliği Yönetim Kurulu, bu takriri incelemiş ve «şimdilik mitinge lüzum olmadığı» kararını vermiştir. Birlik, ilk olarak bir basın toplantısı yapılarak bu isteklerin basına aksettirilmesine, ileride lüzum hasıl olursa miting yapmak için muzakere açılmasına karar vermiştir.

İş Hakkı — Mitinglerin isçi ve hükümet üzerindeki tesirlerinin basın toplantısından çok daha müsmir olduğunu unutmamak lâzımdır. Basın Tekinisyenlerini istediği mitingden dolayı tebrik ederiz.

YANARDAĞ FIRINI
Her evin medeni ihtiyacına karşılıyan ideal bir vasıtadır
UCUZ KULLANISLI DAYANIKLI
Fiyatı 40 liradır.
NESET DAVER ve ORTAKLARI
Mah. matbaası, Yankısıraylar, No. 7-15 İstanbul — Tel: 20877

Gazetemizi Gönderdiğimiz Sendikalara

«İşçi Hakkı» gazetesinin ilk sayısından itibaren her nüshasında sendikalara muayyen miktarda gönderdik. Bir kısım sendikalar bugüne kadar ne hesap gönderdiler, ne de bir tahlepte bulundular.

Gazetenin yaşaması için hesapların gönderilmesi ve istenilen gazete miktarının bildirilmesi lâzımdır. Her gazeteyi sendikalara 8 kuruştan gönderiyoruz. Buna göre hesap edilip bedellerinin posta havalesiyle gönderilmesi, satılmıyanların da iadesi lâzımdır. Bu ayın 15 inde kadar hesap göndermiyen sendikalara sevkiyatı keseceğimizi bildiririz.

İngilterede sendika Faaliyetleri

Bütün işçileri ilgilendiren mühim bir yazı gelecek sayıda